

פרשת קרח

קרח כפר בתרי"ג מצוות

**וַיֹּקֶח קָרְח בֶן יִצְחָר בֶן קָהָת בֶן לֹי וְדָתָן וְאֲכִירָם בָנֵי אֱלִיאָב וְאֹזֶן
בֶן פְּלַת בָנֵי רָאוּבָן (ט"ז, א')**

ובירושי "מה עשה? עמד ונכנס ר'ע ראי סנהדראות, רוכן משפט ראובן שכינויו, והם אליעזר בן שדייאור והבריווי וכיוצא בו וכו', והלבישן טליתות שכולן תכלת. באו ועמדו לפני משה, אמרו לו: טלית שכולה של תכלת, חיבת ציצית – או פטרורה?, אמר להם: 'חויבת'. התחלו לשחק עליי: לאפsher טלית של מין אחר – חוט אחד של חבלת פומרה, זו שכולה תכלת – לא תפטור את עצמה?".

לכאורה, מדוע בחור קרח לצאת חוץ דוקא נגד מצוה זו של ציצית? מדוע לא בחור להעלות טענות של הבל כנגד מצוה אחרת ממצוות התורה?

ונראה לומר, דהנה נאמר בפרשת ציצית (במדבר ט"ז, ל"ט): "ויהי לכם לציצת, וראייתם אותו זכרתם את כל מצות ה' ועשיתם אותם, ולא תתורו אחריהם לבבכם ואחריהם עיניכם אשר אתם זונים אחריהם", והיינו שמצוות ציצית – נועדה להזכיר לאדם את כל המצוות כולם. מעטה, ביקש קרח לקעקע את יסודותיה של מצוה זו – ב כדי שעל ידיך יוכל לעkor ולשכו את כל התרי"ג מצוות, ולכפור בכל התורה כולה!

וזמנם, מוצאים אנו בתשובהו של משה רבינו, שאמר לקורה ולעדתו (ט"ז, כ"ח): "בזאת תדעון כי ה' שלחני לעשות את כל המעשים האלה כי לא מלבי". ולכאורה, מהי ההדגשה: 'את כל המעשים האלה'? אכן על פי האמור מבואר, כי מאחר שם משה רבינו הכיר בכך שכונתו של קרח הייתה לעkor ולשכו את כל התורה כולה – על כן היה עליו להdagish כי את כל אשר עשה, ובכלל זאת את כל התורה והמצוות – לא בדה מליבו, אלא נצווה מפני הגבורה ואין לפקפק או להטיל ספק באמיתת הדברים.

מחלוקת שאינה לשם שמים

ויקח קרח בָּן יִצְחָר בָּן קֹהֶת בָּן לְיִוִי וְדָתָנוּ וְאַבְרָם בֶּנְיֵי אֱלֹאָב וְאוֹז
בָּן פְּלַת בֶּנְיֵי רָאוֹבָן וְיִקְמֹו לְפָנֵי מֶשֶׁה וְאַנְשִׁים מִבְנֵי יִשְׂרָאֵל חַמְשִׁים
וּמְאַתִּים נְשִׁיאִי עֲרָה קֹרְאִי מַוְעֵד אֲנֵשִׁי שֵׁם (ט"ז, א' - ב')

ופרש": "וַיַּקְרַח קְרָח - לְקַח אֶת עַצְמוֹ לְצַד אֶחָד לְהִזְבָּחַת
מִתְךָ הָעֲרָה לְעוֹדָר עַל הַכֹּהֵן. וְזֹה שְׁתְּרָגָם אָנוּקָלָם:
וַיַּאֲתָפֵלְנִי - נַחַלְקָמָשָׁר הָעֲרָה לְהַחֲזִיק בְּמַחְלוֹקָת".

והנה, במשנה באבות מצינו (פ"ה, מ"ז): "כל מחלוקת שהיא לשם שמים - סופה
להתקיים, ושאינה לשם שמים - אין סופה להתקיים. איזו היא מחלוקת שהיא
לשם שמים? זו מחלוקת הלל ושמאי. ושאינה לשם שמים? זו מחלוקת קרח וכל
עדתו".

וכאן מקשימים העולם, שהרי בראשה של המשנה - היא מזכירה כדוגמא למחלוקת
שהיא לשם שמים את מחלוקתם של 'הלל ושמאי', אשר היו שניהם בעלי פלוגתא
זה של זה, והיינו: שהלל ושמאי - היו שני הצדדים באותה מחלוקת שהיא לשם
שמות.

לעומת זאת, בסיפא של המשנה - היא מזכירה כדוגמא למחלוקת שאינה לשם
שמות את מחלוקת קרח ועדתו, ואנו היינו מצפים שתכתבו: מחלוקת קרח ומשה,
שהרי קרח ומשה היו שני בעלי פלוגתא אשר נחלקו זה עם זה, ולא קרח ועדתו
- אשר היו כולם באותו הצד!

אכן מתרצים העולם, כי אמן אין הכוונה כאן למחלוקתו של קרח כנגד משה
רביינו, אלא למחלוקתם של קרח ועדתו! שכן גם בתוך עדת קרח עצמה, בין אותן
מאתאים חמישים איש אשר הצטרפו אל קרח לבין עצם - התפתחה מחלוקת שככל
כולה לא הייתה לשם שמים, אלא לשם תאות הכרוב שבערה בלביהם של אותם
אנשים! כל אחד מהם לא ביקש אלא לזכות בגודלה לעצמו, להיות כהן גדול
בעצמיו, ולפיכך, בסופו של דבר, איש מהם לא זכה במשרה - וכולם אבדו, שכן
כאמור, מחלוקת שאינה לשם שמים - אין סופה להתקיים!

ונראה לישיב את הקושיה באופן נוסף ולברור, כי אמן ודאי מתיחסת משנתנו
لمחלוקתו של קרח כנגד משה רביינו, אולם בכלל אופן - לא היה מקום להזכיר כאן
את שמו של משה.

שכן בכלל מחלוקת שבעולם, נוטלים שני הצדדים חלק: זה אסור - וזה מתיר,
זה פטור - וזה מהחייב, וכל כיוצא ב'. לעומת זאת, במחלוקתם של קרח ועדתו כנגד

משה רבינו - לא היו שני צדדים, אלא צד אחד בלבד... שכן משה רבינו, מצדיו, מוכן היה ליותר בשמחה על המנהיגות לטובות קרת, אלא שלא בו תלויים היו הדברים! משה רבינו כשלעצמם לא היה צדך מאומה, אלא שהקב"ה הורה לו לעשות את שיעשה - ולהוראותיו של מקום הוא צית בלא עוראין!

נמצא איפוא, כי בחלוקת קרח ועדתו - היה רק צד אחד... רק קרח עורר את המחלוקת, בעוד משה רבינו אינו נוטל בכך כל חלק... לפיכך, אף במשנתנו - לא הזכר שמו של משה ביחס לחלוקת קרח ועדתו, שכן הוא לא נטל כל חלק פועל בחלוקת זו, אשר רק קרח ועדתו היו שותפים בה...

ועוד נראה לומר מהלך שונה בביאור הדברים, ולבאר שסדר התנהלות העניינים היה שונה מכפי שהוא מצטייר לעינינו...

שכן הנה, במדרש מפורש (במדרש רבה י"ח, כ): "וישמע משה, מה שמע? א"ר שמואל בר נחמני א"ר יונתן: מלמד שחשדוהו באשת איש וכו', א"ר שמואל בר יצחק אמר רב: מלמד שכל אחד קינא לאשתו ממשה". הרי לנו, כי קרח לא הסתפק בטענות שהעליה כנגד מנהיגותו של משה, אלא ביקש להכפיש את שמו ולהעליל עליו כי חטא באשת איש.

מעתה נראה, שבכדי להכפיש את שמו של משה רבינו - ה策טרפו כל המתאים וחמשים איש, עדתו של קרת, שהיו מראשי סנהדראות שבישראל - בכדי לדון את משה כחוטא באשת איש.

דא עקא, שקרח הלא ידע את ההלכה המפורשת בגמרא (סנהדרין דף י"ז, ע"א), על פייה "סנהדרי שרואו כולן לחובה - פוטריין אותו", ככלומר: שאין לחיבב את הנדון אלא על פי דעת רוב הדיינים - ולא על פי דעת כולם, ומעתה חשש קרח כי דוקא הדעה המוסכמת על כל עדתו, על פייה משה חטא באשת איש - היא אשר תגרום לזכיו המוחלט! לפיכך, מה עשה קרח? הוא עצמו - נחלק על עדתו, זיכחה את משה רבינו, בכדי שנינתן יהיה להרשייע על פי דעת הרוב...

ובכן, מעתה ניתן לומר, כי זו הכוונה בדברי המשנה שהתייחסה לחלוקת קרת ועדתו... אין מדובר כאן עלחלוקתו של קרח כנגד משה רבינו, אלא עלחלוקתו של קרח כנגד עדתו, אותהחלוקת סביב הערכת הדין בדיון שנערך למשה רבינו,חלוקת אשר כל כולה לא הייתה אלא בכדי להרשייע את משה רבינו, והרי זו

חלוקת שאינה לשם شيء!
ומכל מקום, علينا ללמד מכאן, עד לאילו ת胡同יות של שפלות יכולות הנגיעה
לדרדר את האדם! אפילו קרח שפיקח היה - לא התבישי לשנות את דעתו בגלוי,

ולאחר שהיה מראשי המשמיצים כנגד משה רבינו - לזכותו בדיון, כי כאשר הנגיעות הן המדריכות את האדם - הוא מסוגל לכל!

אין סומכין על החזקה במקומות מחולקת

וישלח משה לקרא לדתן ולאבirim בני אליאב ויאמרו לא נעלֶה

ופרש"י: "וישלח משה ונוי - מכאן שאין מחזיקין במקומות, (ט"ז, י"ב)

שהיה משה מחור אחריהם להשלימים בדברי שלום".

לכארה יש לבאר בדברי רשי (אשר מקומו בדברי הגمرا בסנהדרין דף ק", ע"א), איזה חידוש חדש לנו בכך שאין מחזיקין במקומות? וכי הינו מעלים בדעתנו כי המחלוקת הינה מידת טוביה שיש להחזיק בה בכל כח? ברור שלא כך הם הדברים, וממילא יש צורך לעשות הכל בכדי להמנע מאותה מחלוקת אשר תוכאות הרות אסון בכנפייה!

ונראה לומר, כי הלא אין מדובר כאן במקומות עם צדיק ויישר, או עם מי שאינו חשוד על שנאת חינם ועל דבקות במקומות... מדובר כאן על מחלוקת עם דתו ואביהם! הלא דתן ואבירים אלו - חתרו תחת מהניגותו של משה ربינו עוד בהיותם במצרים, כאשר הסיתו נגדו את עם ישראל, ואף הם אשר הלשינו לפרעה על המצרי אשר הרג משה - בעקבות התוכחה שהוכיחם כאשר ביקשו להוכיח איש את רעהו!

מעתה, היה מקום לסביר, כי כלפי בעלי מחלוקת מעין אלו, אשר דבקים בכל מאודם ולבם בדרך המחלוקת - ניתן להחזיק במקומות, שכן אין כל טעם אפילו לנסות לשנות את גישתם... הינו סבירים כי משה ربינו לא היה צריך להשפיל בכיוול את כבודו ולנסות להשלים עם דתן ואבירים - אחר שכבר נוכח לדעת כי כל רצונם אינו אלא להרע לו בכל דרך המזדמנת לידם!

לפיכך, מחדשת לנו התורה והרש"י מדגיש זאת, כי אין להחזיק במקומות בשום פנים ואופן! גם כאשר מדובר על רשעים, וגם כאשר מדובר על בעלי מחלוקת אשר דבקותם בדרך המריבה הינה מן המפורסמות - אין להתפתות ולהגידר אחר דרכם הנלווה, אלא יש לעשות כל שנייתן בכדי לסתור מדרך המחלוקת, ולהשיב את השלום על כנו!

למרות שבכל התורה יכולה ידוע הכלל, על פי הולכים אלו אחר החזקה, ומণיחים כי אדם שהוחזק לפועל בדרך מסוימת ימשיך לפעול בה גם הלאה - הרי

שבכל הנוגע לחלוקת אין אלו מסתמכים על חזקה... גם מי שהוחזק בבעל מחלוקת - עשוי לשנות את דרכו, וכן מצינו צריכים להאמין בכך ולעשות הכל בכדי להחזירו למוטב ולהשלים עמו!

בריאה חדשה

ואם בריאה יברא ה' ופצחה הארץ את פיה ובלעה אותם ואת כל אשר להם וירדו תיים שאלה וידעתם כי גאנזו האנשיס האלה את (ט"ז, ל')

ובמשנה (אבות פ"ה, ט"ו): "עשרה דברים נבראו בערב שבת בין השימוש, ואלו הן: פי הארץ וכו'."

והנה, על דברי המשנה הקשה התוספות יום טוב, שכן מלשון הפסוק עולה במפורש - שמשה ריבינו תלה את הוכחה אודות צדקת דרכו בכך שיברא ה' בריאה חדשה, שהרי אמר: 'אם בריאה יברא', והיינו שיברא ה' עכשו בריאה חדשה, ואילו מדברי המשנה משמע שלא הייתה זו בריאה חדשה - אלא בריאה שנבראה כבר בששת ימי בראשית!

ונראה לישב את קושייתו, שכן לאחר שהרג קין את הבל אחיו - נאמר בפסוק (בראשית ד', י"א): "וועתה ארוור אתה מן האדמה אשר פצתה את פיה לחת את דמי אחיך מידך", והיינו שנאמרה שם מעין אותה לשון שנאמרה בעניין קרח ועדתו - "פצחה את פיה".

ומעתה נראה, ש'פי הארץ' אשר נברא בערב שבת בין השימושות - לא נועד דווקא בכך לבלווע את קרח ועדתו, אלא בכך לבלווע את דמי הבל אשר שפַק קין, ואילו עתה, בפרשת קרח ועדתו - אמר משה כי אם תברא הארץ בריאה חדשה מעין אותה בריאה שנבראה כבר בערב שבת בראשית בכך לבלווע את דמי הבל - הרי שיהיה בכך משום הוכחה לצדקתו, ואם לא - הרי שחופותם של קרח ועדתו תוכח בליל ספק...

ובזה גם Taboar לנו כפילות הלשון: 'בריאה - יברא', שכן כוונתו של משה היה להבהיר כי אין כוונתו לבריאה אשר דוגמתה לא היה מעולם, אלא לבריאה מעין בריאה שכבר נבראה בעולם, והיינו מעין פי הארץ אשר נברא בערב שבת בין השימושות, ושימש לבליעת דמי הבל אשר שפַק קין.